

Емеритус проф. др Милимир Мучибабић

1. Биографски подаци

Проф. др Милимир Мучибабић рођен је 20. септембра 1946. у Фојници (Херцеговина), гдје је завршио осмогодишње школовање. Учитељску школу завршио је у Мостару. Студирао право, филозофију и социологију на универзитетима у Београду и Сарајеву. Дипломирао је на Филозофском факултету у Сарајеву на Одсеку за филозофију и социологију. Након одслужење војног рока, запошљава се у Републичком вијећу Савеза синдиката БиХ, на мјесту савјетника за науку и образовање.

Године 1976. изабран је за асистента на Правном факултету у Сарајеву. Од тада тече његова универзитетска каријера. На Правном факултету у Београду 1986. године одбранио је докторску дисертацију *Два искуства савременог социјализма – етатизам и самоуправљање*.

На приједлог академика проф. др Радомира Лукића, изабран је 1989. године за сарадника на Одељењу за право и филозофију САНУ на пројекту „Србија као модерна правна држава“.

Као студент обављао је већи број функција у студентској организацији – од предсједника студената Филозофског факултета, до члана Предсједништва студентске организације Југославије, и за тај свој рад одликован је златном значком Универзитета у Сарајеву.

Био је члан бројних савјета, комисија, жирија и других научних и стручних тијела на југословенским просторима (Савезна комисија за уставна питања, предсједник Комисије Р.В. БиХ за денационализацију и реприватизацију, Савезна комисија за питања религије код младих, Савезна комисија за питања слободног времена код младих итд).

Активан је учесник више међународних и домаћих научних скупова, симпозијума и савјетовања из области социологије и права. У нашој стручној, научној и културној јавности присутан је од студентских дана, кад је и почео објављивати стручне и научне радове у југословенским публикацијама (Наши дани, Лица, Одјек, Поља, Гледишта, Наше теме, Социологија, Културни радник, Преглед и др.). У неким од тих публикација био је члан редакције и уредник (Наши дани, Идеје, Лица и Преглед).

Био је члан редакције и сарадник Лексикона образовних појмова (2014). Повремено је колумниста листа *Политика* и политички аналитичар *Телевизије Републике Српске*.

Предавао је на постдипломским студијама у свим већим универзитетским центрима у Југославији (Сарајево, Београд, Загреб), те гостовао на универзитетима у Чехословачкој, Њемачкој и Совјетском Савезу као професор по позиву.

Послије избијања грађанског рата у БиХ прелази са породицом у Београд, гдје предаје на више универзитета (Београд, Приштина, Нови Сад). Године 1993. изабран је за проректора и координатора југословенских универзитета и Универзитета „Никола Тесла“ у Книну. За експерта Европског центра за мир и развој Уједињених нација са сједиштем у Паризу изабран је 1998. године.

На Учитељском факултету у Београду предавао Социологију и Социологију породице, а сада на докторским студијама, предаје Методологију и Савремено схватање друштва. На истом факултету биран је у два мандата за шефа Одсјека за филозофију и друштвену теорију.

Годинама је стално ангажован на универзитетима Републике Српске (у Бањалуци на Филозофском факултету и Факултету политичких наука, а у Источном Сарајеву на Правном и Филозофском факултету).

Један је од оснивача Одсјека за филозофију и социологију и први руководилац постдипломских студија за социологију на Филозофском факултету у Бањалуци. И на Филозофском факултету на Палама (Источно Сарајево) 1999. године био један од оснивача Одсјека за филозофију и социологију, те његов први шеф. И ту је основао постдипломске студије. Посљедње четири године активног рада на Филозофском факултету на Палама био је шеф Катедре за журналистику и на њој основао постдипломске студије, које су изњедриле прве магистре из те области у Републици Српској.

Биран је за члана првог Политичког савјета Српске демократске странке и повјереника за Ново Сарајево. Члан је Сената Републике Српске у сва три сазива.

Оснивач је српског културно-просвјетног друштва „Просвјета“ у Београду, гдје је и сада предсједник управног одбора.

2. Научни и наставни рад

Проф. др Милимир Мучибабић је плодан научни радник. Објавио је, као аутор и/или коаутор, седам књига, од којих су неке доживјеле и по шест издања, и више близу стотину различито категоризованих научних радова (оригиналних научних радова, монографских студија, научних прегледних радова, рецензија), од којих овдје наводимо оне најзначајније.

а) КЊИГЕ (монографије и рјечници):

- 1) *Između utopije i realnosti/* Sarajevo, Veselin Masleša, 1989, 233 str.
- 2) *Osnovi marksizma* (univerzitetski udžbenik, koautor), Sarajevo, Veselin Masleša, 1990, 386 str.
- 3) *Социолошко-правни појмовник/* Београд, Драганић, Библиотека Студије, 1996, 285 стр.; II издање: Београд, Драганић, Библиотека Студије, 1999, 285 стр.; III, редиговано издање: Београд, Драганић, Библиотека Студије, 2002, 285 стр. IV, редиговано издање: Београд, Драганић, Библиотека Студије, 2005, 285 стр.; V, редиговано издање/ Београд, Филип Вишњић, 2007, 282 стр.; VI, редиговано издање / Београд, Филип Вишњић, Библиотека Лицеј, 2010, 286 стр.
- 4) *Политика-етика-менаџмент*, БИП, Београд, 2003, 180 стр.
- 5) *Породица – контроверзе и изазови/* Београд, Драганић, Библиотека Студије, 2006, 279 стр.; II редиговано издање/ Београд, Филип Вишњић, Библиотека Лицеј, 2010, 278 стр.
- 6) *Наука – религија – образовање*, (коаутор), Учитељски факултет, Београд, 2009, 160 стр.

- 7) *Лексикон образовних термина*, Учитељски факултет, Београд, 2014 (коаутор).
 8) *Српски идентитет*, СПКД „Просвјета“, Београд, 2019. (коаутор)

6) НАУЧНЕ СТУДИЈЕ И ОГЛЕДИ:

- 1) „O jednom pokušaju zasnivanja marksističke normativne etike“/ *Lica*, III/19, Sarajevo, 1969.
 2) „Savez komunista i religija“/ *Sociologija*, XI/4, Beograd, 1969, str.737-739.
 3) „Metafizika i kultura danas“/ *Lica*, IV/26-27, Sarajevo, 1970.
 4) „Rađanje apsurdna u sukobu racionalnog i iracionalnog“/ *Polja*, Novi Sad, 1970.
 5) „Zabrane i njihov smisao“/ *Naši dani*, XVIII/368, Sarajevo, 1971.
 6) „Kako govoriti o kraju filozofije (Kritika metafizike u savremenoj filozofiji i mišljenju)“/ *Odjek*, XXVIII/12, Sarajevo, 1975.
 7) „Metafizika u svjetlu tradicionalne i marksističke kritike“/ *Godišnjak Pravnog fakulteta*, XXV/77, Sarajevo, 1978, 425-434.
 8) „Humanizacija svijeta i socijalizam“/ *Godišnjak Pravnog fakulteta*, XXXIV/86, Sarajevo, 1987, 325-335.
 9) „O једном поимању дјелатног мишљења“/ *Преглед*, LXXVII, број 6, Сарајево, 1987, 659-672.
 10) „*Dva iskustva savremenog socijalizma – etetizam i samoupravljanje*“/doktorska disertacija/, Beograd, Pravni fakultet, 1988, 406 str.
 11) „Smisao i granice helenskog ideala“/ *Godišnjak Pravnog fakulteta*, XXXVI/1988, Sarajevo, 1989, str. 299-307.
 12) „Teorijska ishodišta socijalističke revolucije i subjekti revolucionarnih promjena danas“/ *Godišnjak Pravnog fakulteta*, XXXVII/1989, Sarajevo, 1990, 479-493.
 13) „Концепција социјализма и нови устав“/ *Концепција новог устава*. Реферати са научног скупа одржаног 29.маја 1989, Београд, Марксистички центар ГКОСК и Правни факултет, 1989, 262-271.
 14) „Helenska tradicija i naše vrijeme“ - referat sa naučnog skupa „Država i demokratija“/ *Zbornik Sociološkog društva Hrvatske*, Zagreb, 1989.
 15) „Krizna reforme i novi ustav“/ *Borba*, Beograd, 1989, br.278 i 279.
 16) „Smisao napretka i mogućnost humanizacije društva“/ *Godišnjak Pravnog fakulteta*, XXXVIII, 1990, Sarajevo, 1991, 279-286.
 17) „Marks u našem vremenu“/ Referat sa naučnog skupa *Čemu Marks danas*, Beograd, 1990.
 18) „Izazovi vremena i ideja socijalizma“/ Naučni skup *Novi socijalizam*, Mostar, 1990.god
 19) „Analiza o prinudnom oduzimanju zemljišta i mogući pravci njegove reprivatizacije“, Naučno istraživanje – koautor, Sarajevo, IV BiH, 1991.
 20) „O jednom poimanju umstvenosti čovjeka i svijeta“/ *Treći program Radio Sarajeva*, Sarajevo, 1991.
 21) „Savremena država i moderni individualitet. Okrugli sto *Kultura, filozofija istorije i moderni individualitet*“ Institut za istoriju, Sarajevo, 1991.
 22) „Totalitarna država i religija“/ *Treći program Radio Sarajeva*, Sarajevo, 1991.
 23) „Zagubljeni humanizam“, *Pregled* br. 4-5, Sarajevo, 1991.

- 24) “The end of the Bolshevik Existence Socialism”, referat sa naučnog skupa - *The changes in Eastern Europe*, Budva 1991.
- 25) “Izazovi vremena i socijal-demokratija”. Referat sa naučnog skupa o socijaldemokratiji, Univerzitet u Sarajevu, 1992.god.
- 26) “Demokratizacije u postkomunističkim društvima”. Referat na naučnom skupu – *Centralno-istočna Evropa na putu transformacije ka parlamentarnim i tržišnim sistemima*, Moskva, 1994.
- 27) “Радионица свјетских моћника (нова политичка слика југословенског простора)“/ Крајина, 1994, бр.1.
- 28) “Савремени свијет у свјетлу хеленског идеала“/ *Зборник радова Филозофског факултета*, XXIII-XXIV (1993-1994), Приштина, 1995, 57-68.
- 29) „О једном разумијевању хеленског идеала у освит новог миленијума“/ *Филозофско - филолошке науке на почетку 21. Вијека: проблеми и правци развоја*. Зборник радова са научног скупа. Научни скупови књ.2, Бања Лука, Филозофски факултет, 2001, 439-446
- 30) „Освит новог миленијума и неки проблеми легитимације социологије данас“/ *Зборник радова са научног скупа “Сто двадесет пет година високог образовања у БиХ”* (Пале, 19-20.мај 2007). Посебна издања. Научни скупови, књ. 2, Пале, Филозофски факултет, 2008, 267-278.
- 31) „Могућности, задаци и перспективе науке“/ *Иновације у настави*, XXII/1, Учитељски факултет, Београд, 2009, 38-47.
- 32) „Транзиција – глобализација – демократизација“/ *Радови Филозофског факултета*, 12, књ.2, Филозофски факултет, Пале, 2010, 9-18.
- 33) „Имплементација европских стандарда у атар балканске забити“/ *Нова српска политичка мисао*, Посебно издање 1/2011: Петнаест година Дејтонског споразума и будућност Републике Српске, Београд, 2011, 67-72.
- 34) „Двије књиге Милорада Додика (Милорад Додик, Тако сам говорио. Књига I и II, Српско културно удружење Центар за књигу, Бања Лука, 2010, стр. 405 и 396)“/ *Политеиа*, научни часопис Факултета политичких наука, II/3, Бања Лука, 2012, стр. 273-277.

Сви научни и стручни радови (преко стотину), као и књиге проф. др Милимира Мучибабића показују да је ријеч о мислиоцу и ерудити који сваком проблему прилази научно, критички и без предрасуда. Тематски и експланаторно већи број радова припада интердисциплинарним. Наиме, у већини се радова појаве у савременом друштву и њихово тумачење освјетљавају из више углова : социолошког, историјског и правног. Научно утемељени, уз изражен смисао за теоријско уопштавање, писани култивисаним и стилски дотјераним језиком радови проф. др Милимира Мучибабића доносе низ оригиналних тумачења појава и проблема наше замршене стварности. Централне теме којима се радови баве јесу јесу питања слободе, државе, демократије и хуманизма као политичког идеала.

Да бисмо показали и на конкретном примјеру начин научног мишљења и научне анализе проф. др Милимира Мучибабића, овдје ћемо дати кратку анализу неких од његових најзначајнијих књига и радова..

У филозофско-социолошком трактату *Савремени свијет у свјетлу хеленског идеала* аутор покушава да пронађе научни путоказ за излаз из ситуације у коју је

свијет на крају двадесетог вијека запао. Како искорачити из друштва гдје је ишчезла свака социјална имагинација, гдје је и бог мртав, а профит постао смисао живљења? Ради се, наравно, о нашем времену, кад велике идеологије јучерашњице још животаре, али дубоко измијењене и у свијету много другачијем од оног који су хтјели реализовати, или су га, пак, само најављивале. То су оне идеологије које су, барем за неко вријеме, напустиле историјско попрште и тиме почеле реализовати свој фиктивни илузорни живот, остављајући и своје носиоце затечене и, добрим дијелом, неприпремљене за те нове ситуације. Наоружан разорном моћи знања, човјек нашег времена изгубио је мјеру у откривању природе и задовољавању својих потреба у њој. Првобитно племенит циљ, мишљен као исконски идеал живота у заједници са природом, претворио се у своју супротност. Универзалан продор технике био је, у ствари, продор рутине, униформности, јефтиних стереотипа и сурогата на уштрб људске спонтаности, инвентивности и солидарности као битних особина човјековог друштвеног бића. На почетку трећег миленијума, упозорава аутор, јављају се она иста питања која се тичу смисла људског постојања (слобода, једнакост, демократија).

Монографска студија *Између утопије и реалности*, коју је 1989. године објавила издавачка кућа „Веселин Маслеша“ из Сарајева, јесте надасве озбиљно и опсежно истраживање односа теоријског концепта социјално праведног друштва и његове историјске праксе. Вођена је идејом да је смисао историјског трајања човјека стварање праведне људске заједнице. Аутор настоји да постави теоријско-методолошку основу за критичко преиспитивање наслијеђене теорије и компромитирајуће праксе социјализма, укидајући са ње ригидне идеолошке велове. Те идеологије су доводиле људе, социјалне слојеве, класе и цијеле народе пред многе дилеме и историјска лутања. Досадашња пракса која није реализовала слободу, демократију и хуманизам као своја иманентна одређења, није могла да обезбиједи човјеку будућност. Да би учинила овај историјски искорак и реализовала своје хуманистичке потенцијале и перспективе показујући се као будућност човјечанства, она, према аутору, мора разбити слику погрешне идентификације са бескласним друштвом и тако поспјешити наду прогресивног човјечанства о могућности људске заједнице засноване на јединству технике и хуманизма. Компаративно-историјском приступу и елементима критичке теорије, као битним методолошким поступцима, Мучибабић додаје и експлицитно вриједносно одређење о нужности и ургентности хуманизације свијета у оквиру могућности које нам пружа савремена цивилизација. Тако се једино могло стићи до крајњег и увијек отвореног питања: које су то могућности епохе (које се не исцрпљују у инструментализацији човјека) и како их артикулисати? Ту врсту утопизма реалност не може да одбаци све и да хоће, јер би тиме одбацила и реалност људске наде да је могућа стварна заједница заснована на хуманизму, слободи и демократији.

У студији *Демократизација у посткомунистичким друштвима* аутор указује на значај пада Берлинског зида и велике имплозије којом је означена историјска авантура система који називамо социјалистичким. Регион Источне Европе тим симболичним чином улази у период такозване транзиције – обнове капиталистичког система у знаку његове најновије инкарнације: неолиберализма који се жели представити као егалитаризам. О том процесу (прелазак социјализма у

капитализам), како примјећује Дарендорф, до тада није написана ниједна књига. Тим више је била ургентна теоријска концептуализација тако насталих глобалних политичких промјена. То је проузроковало радикалну измјену глобалне идеолошке географије. Напросто, ступила је епоха либералне демократије коју многи желе да представе као коначан облик људске владавине, тј. „крај историје“ (Фукујама). Проф. Мучибабић се пита да ли је транзиција шанса и реална могућност за преиспитивање и кориговање слике праведног и очовјеченог свијета, свијета заснованог на неробној производњи и непосредној демократији или је то само *велика обмана* да тржиште, приватизација и правна држава, те парламентарна демократија једино могу реализовати узвишене идеале система који полако одлази у запећак историје. Није ли комунистичка утопија ослободила мјесто новој утопији која некритички велича „смитовску“ невидљиву руку, тј. слободно тржиште и либералну демократију? У процесу радикалне демократске обнове друштва Источне Европе, глобализација као „формула избављења“ жели да се представи у егалитаристичкој одори. У равни политичке праксе, на шта нас упозорава историјско искуство као и актуелни глобални политички амбијент, основно питање гласи: да ли је глобализација, заснована на неолибералној демократији, и кад би хтјела, у *стању* ријешити проблеме савременог свијета? Посљедње двије деценије, у којима је неолиберални модел капитализма, те њему својствене демократије и идеологије, биле су довољне да покажу стратегијски неуспјех тога модела и тако бјелодано потврде сумњу професора Мучибабића изречену почетком деведесетих година. Данас је слика тако замишљене стварности нови облик империјализма и неоколонијализма проткан „глобалном неправдом, доминацијом силе и моћи“ (Волерстин). Напросто, неолиберализам у економији и његово политичко озбиљење, које се јавља као американизација свијета, на дјелу није успио да се представи као друго име за људскост, слободу и демократију. Ове ријечи су данас изгубиле сваку смисао. Њихова имплементација данас је праћена енормним количинама насиља и деструкције (Србија, Авганистан, Ирак, Сирија, итд.).

Проф. др Милимир Мучибабић узео је учешћа на великом броју скупова (научних и стручних конгреса, конференција, округлих столова и сл.). На већини је имао врло запажене реферате, који су по правилу штампани у цјелини у зборницима с тих скупова.

Проф. др Милимир Мучибабић непрекидно је у настави од 1976. године, гдје на редовним и постдипломским, а касније и докторским студијама на више факултета у Србији и Републици Српској изводио наставу из различитих социолошких и правних дисциплина. Извео је велики број дипломираних социолога, политиколога и журналиста. Велики број је код њега и дипломирао и магистрирао.

На Филозофском факултету у Петрињи код њега као ментора докторску дисертацију из социологије одбранила је 1993. године Ирена Миличић. Уз то је производио и научни подмладак, бирајући и доводећи троје асистената до доктората, и то: Иљаз Османлића на Учитељском факултету у Београду, Зорана Мирковића на Правном факултету у Београду, и Мању Ђурића на Факултету политичких наука у Бањој Луци.

Емеритус проф. др Милимир Мучибабић спада у ред познатих и признатих српских научника из области социолошких наука. Сав његов досадашњи рад показује да је ријеч о изузетном наставнику, научнику и културном и друштвеном посленику. Податак да је до сада објавио седам књига, од којих су неке доживјеле чак шест издања, и да је објавио близу стотину научних радова из области социологије и права, и при том учествовао са рефератима на десетинама научних скупова, да је био члан редакција и уредник значајних научних часописа, да је предавао на постдипломским студијама у свим већим универзитетским центрима у Југославији (Сарајево, Београд, Загреб), и на докторским студијама на Учитељском факултету у Београду, да је гостовао на универзитетима у Чехословачкој, Њемачкој и Совјетском Савезу, да је био један од оснивача Одсека за филозофију и социологију и на Филозофском факултету у Бањалуци и на Филозофском факултету на Палама, и први руководилац постдипломских студија за социологију на Филозофском факултету у Бањалуци, да је био ментор при изради докторске дисертације, и да је током каријере развијао научни нараштај, да је био члан Сената Републике Српске у оба сазива – сами собом довољно говоре о научним, наставним и друштвеним доприносима проф. др Милимира Мучибабића, те се Скупштини Српске академије образовања предлаже да изабере емеритуса проф. др Милимира Мучибабића за свог иностраног члана.